

5e JAARGANG
NUMMER 2
FEBRUARI 1969

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

STANDAARD 90
S. 1000
1900

DAAD

EN

GEDACHTE

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

omgekeerd en pas bijweg naargen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

W E G M E T D E L E G E N D E - V O R M I N G

ALS EEN WILLEKEURIGE onderwijzer in de geschiedenisles aan een willekeurig schoolkind vraagt, wie of graaf Floris V vermoord hebben, dan krijgt hij zonder enig mankeren het antwoord, dat hij verlangt te horen:

- "De edelen meneer!"

Het wordt goedgerekend natuurlijk, omdat in dat antwoord datgene besloten ligt, wat het wezenlijke vormt van dit levenseinde. Tenslotte zijn er méér graven van Holland die een gewelddadige dood gestorven zijn. Dat is niet zó vreselijk bijzonder, omdat ze vrijwel allemaal te vinden waren op de slagvelden van hun tijd, waar de dood - zoals op alle slagvelden trouwens - gelijk bekend, een doodgewone verschijning is. Waarin Floris V zich van zijn familieleden uit het Hollandse grafenhuus onderscheidde is, dat hij juist n i e t temidden van het krijgsgewoel de laatste adem uitblies en dat het de edelen waren, die dat op hun geweten hadden. Het láátste vooral is van betekenis omdat juist dát feit licht werpt op de positie, die Floris V temidden van de sociale- en politieke tegenstellingen van zijn tijd heeft ingenomen. Hij, die naar men weet "der keerlen God" genoemd werd, vertegenwoordigde een centraal gezag, dat al hoe langer hoe meer de exponent van een opkomend burgerdom begon te worden, dat in de feodale adel zijn felste tegenstander had. Wie op de vraag van de onderwijzer ten antwoord zou geven, dat Herman van Woerden of Gerard van Amstel de dodelijke sabelhouw had toegebracht zou mogelijk buitengewoon exact zijn, maar tegelijkertijd toch een collectieve verantwoordelijkheid aan de moord verdoezelen. Hij zou bovendien de weg naar een historisch begrip wel grondig barricaderen. Wie precies de moordenaar van Floris V is geweest, is na zoveel tijd volstrekt oninteressant. Het draagt niets bij tot enig inzicht in de tijd waarin hij leefde. Naar de moordenaars (meervoud) vraagt men daarom; niet naar de moordenaar.

Maakt het, historisch bekeken, veel uit of een dergelijke, in de historie opgetekende moord 673 jaar geleden gebeurd is, of een halve eeuw? Natuurlijk niet. Waarom, zal men dan mogelijk vragen, maken zekere kringen in West-Duitsland zich dan zo bijzonder druk over de vraag wie nu precies de moordenaar is geweest van Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht? Omdat, menen wij te mogen veronderstellen, degenen die dat doen er het grootste belang bij hebben, dat de aandacht van hun collectieve schuld wordt afgeleid.

In de loop van het vorige jaar heeft "Het Vrije Volk" al een paar maal in groot opgemaakte artikelen geschreven over de nasporingen die aan de gang waren. Op 4 januari j.l. verscheen in deze krant opnieuw een flink stuk, waarin de lezer werd meegedeeld, dat een zekere dr. Dieter Ertel, na uitgebreide onderzoekingen tot de conclusie is gekomen, dat niet een zekere luitenant Vogel, die men er

altijd voor heeft aangezien, doch een zekere Hermann Souchon als de moordenaar moet worden beschouwd, iets, wat de nog in leven zijnde, in Bad Godesberg wonende Souchon inmiddels hardnekkig heeft ontkend.

Wij zouden willen, dat de intense belangstelling die dr. Ertel en "Het Vrije Volk" aan de dag leggen voor de pleger van een reeds lang verjaard misdrijf, wat meer op het slachtoffer (of de slachtoffers) ware gericht. En wat meer op de omstandigheden, waaronder zij de dood vonden. Rosa Luxemburg en Liebknecht zijn na een halve eeuw nog altijd van belang voor wie iets van de Duitse revolutie van 1918 wil begrijpen. De vraag of Vogel, dan wel Souchon de moordopdracht van kapitein Pabst vervulden op die 15e januari 1919 kan ons koud laten, datgene echter wat tot hun dood geleid heeft niet. Dat dáárover nog steeds legenden de ronde doen is veel erger dan wat wij achteraf al dan niet nauwkeurig weten of Souchon haar de schedel insloeg terwijl Vogel toekeek, dan wel dat Vogel sloeg en Souchon alleen maar heeft gekeken.

"Het Vrije Volk", dat wat dat laatste betreft de puntjes op de i-zetterij kenmerklijk zéér belangrijk vindt, doet in het betreffende artikel aan de instandhouding der legenden héél braaf mee. Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht, zo weet het blad te vertellen, waren de leiders van de Spartakus-opstand, die begin januari 1919 in Berlijn was uitgebroken. De waarheid is deze, dat er nooit een Spartakus-opstand is geweest. Dat mag wel eens onomwonden worden uitgesproken. En dan niet alleen terwille van de historische waarheid, maar óók omdat de legende van de Spartakus-opstand een onderdeel vormt van de moordhetze tegen de twee Duitse revolutionairen. Wie het ernst is met de vraag, niet wie de moordenaar van Rosa Luxemburg is, doch met de vraag wie haar moordenaars zijn, dient de legende onverwijld naar de historische rommelzolder te verwijzen. Dat mag wel eens gezegd worden, óók aan het adres van diegenen, die telkens en telkens maar weer het zogenaamde historische feit van die Spartakus-opstand in bloemrijke taal plegen te herdenken.

Er is, zeggen wij, nooit een Spartakus-opstand geweest. Wij beschikken voor die bewering over twee onweerlegbare bewijzen. Ten eerste: de hoofdartikelen van "Die Rote Fahne", het door Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Leo Jochiges alsmede Franz Mehring geredigeerde orgaan, waarin van begin januari 1919 af duidelijk gesteld werd, dat de ontwikkeling van de revolutie geenszins bergopwaarts ging en dat er rekening mee moest worden gehouden, dat er nog een zeer lange weg moest worden afgelegd. Uit niets, maar dan ook niets in "Die Rote Fahne" viel in de eerste januariweek van 1919 af te leiden, dat een gewapende botsing in de straten van Berlijn tot de mogelijkheden behoorde. Op 1 januari had Rosa Luxemburg op de eerste partijdag van de Kommunistische Partij van Duitsland een grote rede gehouden. Zij eindigde die rede met de woorden, dat het proces van de Duitse revolutie naar haar mening langzamer verlopen zou, dan vele partijgenoten wel geneigd waren om aan te nemen....

Het tweede onweerlegbare bewijs is te vinden in de aktenstukken van het zogenaamde Münchener Dolkstootproces van 1925, een groot politiek proces, waarbij het ging om de clandestiene activiteiten van de rijksweeer en dergelijke zaken. In dat proces heeft rijksweergeneraal Groener onder ede de samenzwering tussen de sociaaldemocratische president Ebert en de keizerlijke generale staf onthuld en het bekende verhaal van de geheime telefoonlijn tussen de rijkskanselarij en de contrarevolutionaire officieren verteld. Over de zogenaamde Spartakus-opstand verklaarde Groener (nog altijd onder ede), dat Ebert op 29 december 1918 (dus bijna tien dagen voor de zogenaamde opstand) aan Noske het bevel gaf om troepen om Berlijn samen te trekken.

Groener (voor de Münchener rechtbank): "Nog op die 29ste december rukten de Freiwilligenverbände op en toen kon de strijd beginnen."

De voorbereidingen waren echter (dat verzweeg Groener, maar dat is later

door de rijksweergeneraal Maercker verteld in zijn "Herinneringen") al van veel vroeger datum. Weken tevoren werden de vrijwilligers rondom Berlijn geconcentreerd. Dat viel niet helemaal te verheimelijken. Ebert had er de toestemming voor nodig van de overige leden der regering. Van die regering maakten de onafhankelijke sociaaldemocraten (de Usepeters, zoals ze naar de partij-afkorting USP genoemd werden) op dat moment nog deel uit. Pas 31 december trad de U.S.P. uit de regering. Ebert verkreeg hun toestemming onder valse voorspiegelingen. Zij zouden de verantwoordelijkheid voor de burgeroorlog, die Ebert bezig was te ontketenen, wat hun gebreken ook mogen zijn geweest, niet hebben willen dragen. Reeds de in december uitgevoerde putsch, waarbij de revolutionaire in Berlijn gelegeerde matrozen ontwapend werden, had moeilijkheden met hen veroorzaakt. Daarom moesten ze uit de regering worden gedrongen. Wat ook geschiedde. De wijze waarop dat gebeurde kan ons hier onverschillig laten.

Na 31 december hadden de rechtse sociaaldemocraten de handen vrij. In het gebouw van de Berlijnse generale staf werd in de eerste dagen van januari 'n geheime bespreking gehouden (het is Maercker, die hierover vertelt) over de details van de opmars der troepen in het centrum van Berlijn. Het was, volgens de mededelingen van Maercker, een kolossale troepenmacht: het korps der vrijwillige landstormjagers, de Garde-Kavallerie-Schützen-Division, de 17e en 31ste infanterie-divisie, nog een landstormkorps en het vrijkorps Hülsen. Om de troepensterkte te maskeren werd heel die militaire macht bij elkaar als "de afdeling Lütwitz" aangeduid. Ze was uitgerust met oorlogsbewapening. De vlammenwerpers, herinnert generaal Maercker zich, ontbraken niet.

Zoals elke oorlog, behoeft ook deze burgeroorlog, die de regering van de heren Ebert, Scheidemann, Landsberg, Wissel en Noske voeren wilde, niet slechts een militaire, doch ook een psychologische voorbereiding. Die psychologische voorbereiding bestond uit het verbreiden van het gerucht, dat Spartakus een opstand voorbereidde. Het was een belachelijke onwaarheid. Maar gevoegd bij 'n dagelijkse hetze tegen de Spartakus-leiders van het allerlaagste allooi, werkte het voortreffelijk om bij de Berlijnse kleinburger een dodelijke angst voor Spartakus, een dodelijke haat jegens Luxemburg, Liebknecht en hun vrienden te wekken.

Al op 29 december 1918 liet de officiële Duitse sociaaldemocratie vlugschriften in Berlijn verspreiden, waarin onder meer gezegd werd: "Geen minuut langer mogen de massa's rustig toezien hoe het schandelijke drijven van Liebknecht en Luxemburg de resultaten der revolutie in gevaar brengt en hoe deze gewelddaanbidders en hun aanhang het werk der republikeinse overheden lamleggen en het volk steeds meer tot burgeroorlog aanzetten...."

Op het moment dat deze oproepen in de straten van Berlijn verbreid werden, sprak Rosa Luxemburg als haar mening uit, dat deelneming aan de burgerlijke verkiezingen nog gewenst was, een mening, die door de meerderheid van haar volgelingen niet gedeeld werd, getuige de stemming over deze kwestie op het partijcongres. Met andere woorden: de werkelijke aanstokers tot de burgeroorlog waren niet in háár omgeving te vinden, maar juist onder diegenen, die de tekst van het hetzende vlugschrift hadden samengesteld. Hitler zou er wat van hebben kunnen leren, is men misschien geneigd uit te roepen? Mispoes, hij heeft er wat van geleerd. Maar laat ons de schildering der gebeurtenissen aan de hand van de beschikbare documenten vervolgen.

Voor een oorlog is niet alleen een militaire- en psychologische voorbereiding nodig, er moet ook een aanleiding of in gewoon Hollands een voorwendsel zijn. Ook daar echter draaiden de Eberts, de Noskes en de Scheidemannen met hun geuniformeerde beroepsmoordenaars van de veemgerichtten en vrijkorpsen hun hand niet voor om. Er werd een serie valse beschuldigingen gefabriceerd tegen de tot de USP behorende politiechef Eichhorn. Hij werd van malversaties beschuldigd en tegelijkertijd óók van "voorbereiding van een gewapende opstand". Eichhorn, die begreep wat er op het spel stond, trad uiterst behoedzaam op. Hij verklaarde zich bereid

zich aan een onpartijdig onderzoek te onderwerpen. De regering wees dat voorstel af. Zij wilde het conflict verscherpen. Wat zij voorzag gebeurde. Eichhorn, bij de Berlijnse arbeiders zeer geliefd door zijn werkzaamheid in de groep der zogenaamde Revolutionaire Obleute, werd de inzet van grote protestdemonstraties van het Berlijnse proletariaat. Onder de indruk van die betoging besloten enkele individuele leden van de Obleute én van de K.P. zich tegen het ontslag van Eichhorn te verzetten. Er werd een poging ondernomen om een revolutionair comité te vormen, dat in de plaats der regering zou moeten treden. Terwijl daarover nog gedelibeereerd werd (Rosa Luxemburg behoorde tot de energiekste tegenstanders van het idee, omdat ze de machtsverhoudingen veel realistischer beoordeelde) kwamen de arbeiders al spontaan in beweging. Daarmee was de situatie geschapen, die de regering en de officierskamarilla had gewild.

Van het moment af, dat de bloedige gevechten uitbraken, waarop zeker nóch Spartakus, nóch de Revolutionaire Obleute, nóch de Onafhankelijken, nóch andere linkse groepen ook maar enigszins waren voorbereid, laaide de woeste haatcampagne tegen de Spartakus-leiders feller dan ooit op.

De Anti-bolsjewistische Liga, een organisatie van feodale baronnen uit het achter de Elbe gelegen oosten, riep openlijk tot moord op. Maar de sociaaldemocratische "Vorwärts" maakte het nog bonter dan wie ook. Toen de troepenmacht der reactionaire officieren met al het modern oorlogsmaterieel in blinde woede op de Berlijnse arbeidersklasse aanviel en de doden in de straten der hoofdstad bij honderden werden geteld, publiceerde een zekere Artur Zickler in die krant een versje:

"Honderden doden, een lange rij -
allemaal proletariërs!
Van Karl, Radek, Rosa en die zoals zij,
is niemand erbij, is niemand erbij!
allemaal proletariërs!"

Het was een duidelijke wenk, die goed begrepen werd. Drie dagen nadat het rijmpje gepubliceerd werd, kon de "Vorwärts" berichten, dat Karl en Rosa er wél bij waren. "Door de menigte doodgeslagen", loog het blad. Maar die leugen heeft maar korte benen gehad.

Terugblikkend op die gebeurtenissen van 1919, die nu precies vijftig jaar achter ons liggen, is het duidelijk wát belangrijk is en wat niet. Niet Souchon of Vogel of kapitein Pabst boezemen ons nog enige interesse in. Wel de werkelijke gang der gebeurtenissen achten wij van belang, die onverbiddelijk de ware schuldigen aanwijst.

Niet Herman van Woerden doodde Floris V, de edelen deden het. Niet Vogel of Souchon zijn de moordenaars van Karl en Rosa, maar zij die de politieke atmosfeer schiepen en die samenzworen om dat soort gespuis straffeloos de gelegenheid tot moorden te geven. Er is geen spitsvondig onderzoek, dat die bloedschuld der sociaaldemocratie af kan wassen.

=====

HET KOMP er niet op aan, wat deze of gene proletariër of zelfs heel het proletariaat zich voorlopig als doel v o o r s t e l t . Het gaat er om w a t h e t p r o l e t a r i a a t i s , en wat het dienovereenkomstig historisch beschouwd gedwongen zal zijn te doen.

(KARL MARX, "De heilige familie.")

=====

ENIGE OPMERKINGEN NAAR AANLEIDING VAN DE
OPEN BRIEF IN DAAD EN GEDACHTE VAN DECEMBER 1968

Amsterdam 27 dec. '68.

Beste D & G redactie,

Mijn lieve ouders hebben mij sinds de kleuterjaren voorgehouden vooral niet onverdraagzaam en rankuneus te zijn. Zoals D & G heeft kunnen konstateren, is die opvoeding mislukt. Jammer, maar men zal nu eenmaal met zijn gebreken moeten leren leven.

Zorgvuldig vermijd ik op de "open brief" in te gaan, want aangezien D & G er ten sterkste aan twijfelt of ik redelijke discussie wens, zou verder discussiëren zinloos zijn.

Ik gun ieder zijn opvattingen, ook die waarbij men voorbijgaande aan diverse economische, sociologische en psychologische studies, bolsjewisme en fascisme gelijkstelt. Het is bijzonder jammer opnieuw te moeten konstateren dat er linkse tijdschriften zijn, die zeer veel plaatsruimte besteden aan kritiek op andere linkse stromingen. En dat terwijl er nog zoveel nuttige kritiek op allerlei aspecten van "rechts" te geven valt.

Met kam. gr. en sans rancune (géén verschrijving)

hans jar.

ANTWOORD VAN DE REDACTIE.

Of de opvoeding, die de ouders van Hans Jar hem hebben gegeven, is mislukt, kunnen wij natuurlijk niet beoordelen. Wij kennen noch zijn ouders, noch hun methode van opvoeding. En natuurlijk is het waar, dat iemand met een lichaamsgebrek zal moeten proberen daarmee te leven. Dat Hans Jar dat echter ook laat gelden voor een "onverdraagzame en rankuneuze" instelling (dus een psychisch gebrek) komt ons voor als een psychologische blunder. Juist hij, zoveel waarde hechtend aan "psychologische studies", zou toch zeker moeten weten, dat zelfkennis de weg tot verbetering is. Aangezien Hans Jar echter liever met zijn gebrek wil leren leven, kunnen we gevoegelijk alle hoop opgeven, dat discussie met hem mogelijk is. Jammer, maar men moet zich nu eenmaal bij het onvermijdelijke neerleggen. Als we nu toch op zijn opmerkingen reageren is het omdat hij een punt naar voren brengt, dat ons ook voor onze lezers interessant genoeg lijkt om er wat dieper op in te gaan.

Maar eerst moet ons nog even van het hart, dat de opmerking van Hans Jar dat verder discussiëren zinloos zou zijn, een vreemde gedachtenkronkel vertoont. Wij hebben altijd gedacht dat voor een discussie twee partijen nodig waren: de één die dit standpunt naar voren brengt en een tweede, die een andere opvatting toegedaan is. En wel hebben Hans Jar en wij verschillende opvattingen - althans wat bolsjewisme en fascisme betreft - maar van een discussie tussen hem en ons is nog helemaal geen sprake geweest. Op een beschouwing van ons over bolsjewisme en fascisme, waarin we met enkele zinnen "De Vrije" aanhaalden, reageerde hij met een kort stukje in "De Vrije" van okt. '68. Van een discussie, dus van een bestrijding van onze opvattingen, was daarin geen sprake. Naast wat kant noch wal rakende hatelijkheden aan ons adres werd alleen zonder een enkele bewijsvoering beweerd, dat onze zienswijze onjuist was. Wij hebben toen in een "open brief" aan Hans Jar de kwestie van al of niet fascistisch in Oost-Duitsland nogmaals uitvoerig besproken. In plaats van nu eindelijk eens met argumenten op ons schrijven in te gaan,

zegt Hans Jar: "Ik ga er niet op in, want verder discussiëren zou zinloos zijn". Terwijl hij nog helemaal niet met ons gediscussieerd heeft. Waarom zegt hij niet openlijk, dat hij geen discussie wil? Dat hij het geloof aan en de propaganda voor zijn idealen belangrijker vindt dan discussie? Enfin, dat is zijn zaak. Nu echter het punt waar we wat dieper op in willen gaan.

Hans Jar verwijt ons, dat wij zeer veel plaatsruimte besteden aan kritiek op andere linkse stromingen, terwijl er nog zoveel nuttige kritiek op allerlei aspecten van "rechts" te geven valt. Hij constateert dat opnieuw, naar aanleiding van onze beschouwingen over het bolsjewisme. En het valt niet te ontkennen, dat wij de laatste tijd zeer veel plaatsruimte aan die beweging hebben besteed. Ook de sociaal-democratie hebben wij onze kritiek niet gespaard om maar niet te spreken van de vakbewegingen, het "linkse" NVV inbegrepen. Ja, zelfs de PSP en Nieuw Links namen wij in ons blad wel danig onder de loupe en ook de anarchisten (welk een ergernis) zijn door ons wel op de korrel genomen. Maar gut, men moet ons dat niet euvel duiden. Het is 'n gevolg van onze onwetendheid. Wij weten namelijk niet zo goed wat "links" en wat "rechts" is. Hans Jar vindt de bolsjewiki, die niet alleen de arbeiders en soldaten van Kroonstad hebben afgeslacht, maar ook de arbeiders van Oost-Duitsland in 1953 en die van Hongarije in de herfst van 1956 onder hun tanks hebben vermorzeld toen ze tegen het bolsjewisme in verzet kwamen, blijkbaar wel degelijk tot de "linkse stromingen" behoren. Doch indien dat juist is, dan moeten we de Kroonstadse, de Oost-Duitse en de Hongaarse arbeiders, die tegen dat bolsjewisme in opstand kwamen, toch wel als "rechts" en "contra-revolutionair" bestempelen, zoals ook de bolsjewiki doen. En de Vierde Internationale zal Hans Jar ongetwijfeld tot "links" rekenen. Doch de "linkse" bolsjewiki hebben de Trotskisten altijd "Gestapo-agenten", "agenten van het imperialisme" en wat al niet meer genoemd. En de "linkse" bolsjewiek Leo Trotski liet de arbeiders en soldaten van Kroonstad "neerschieten als fazanten". Hans Jar rekent ook ons tot de "linkse" stromingen. Maar diezelfde "linkse" bolsjewiki noemen ons, wanneer we konstateren, dat de bolsjewiki stakende arbeiders voor hun partijkarretje proberen te spannen, handlangers van "rechts". En wanneer men nu de bolsjewiki "links" noemt, dan kan men de sociaal-democratie (die twee zijn namelijk loten van dezelfde stam) toch moeilijk anders noemen. Toch heeft ook die beweging, net als de bolsjewiki, ontelbare arbeidersmoorden op haar geweten. En de "linkse" sociaal-democraten noemden de "linkse" bolsjewiki "extreme fascist", terwijl deze bolsjewiki de sociaal-democraten "sociaal-fascisten" noemden. En de "linkse" sociaal-democraten (of "sociaal-fascisten", we raken er gewoon mee in de war) noemen Hans Jar en ons negatieve figuren, die "rechts" in de kaart spelen. En waren de Spaanse bolsjewiki tijdens de burgeroorlog ook "links" ondanks dat ze op alle mogelijke manieren hebben geprobeerd - en met succes - een sociale revolutie te voorkomen? Toen deze "linkse" Spaanse bolsjewiki in mei 1937 een aanval deden op de machtspositie van de arbeiders in Barcelona en probeerden die te ontwapenen, toen grepen de arbeiders, net als bij het begin van de aanval van Franco, meteen weer naar de wapens. Het waren toen de leiders van de CNT, die de arbeiders aanraadden zich niet te verzetten en weer aan het werk te gaan. De CNT-leiders wilden namelijk graag samenwerken met de door de bolsjewisten beheerste vakbeweging, de UGT. Waren de zich verzettende arbeiders nu "rechts" en de CNT-leiders misschien "links"? En is een beweging, die streeft naar samenwerking met een organisatie, die de sociale revolutie tracht te voorkomen nu "rechts" of "links"? Zoals men zich wellicht zal herinneren heeft een tijd geleden Fidel Castro de voormalige Argentijnse dictator Juan Peron, die in ballingschap leefde in het fascistische Spanje van Franco, gastvrijheid in Cuba aangeboden. Inviteerde nu een "linkse" Cubaan een "linkse" Argentijn, of bood een "rechtse" Castro gastvrijheid aan een "rechtse" Peron? Hans Jar mag ons nu duidelijk maken wat "rechts" en wat "links" is. Wij weten het niet en gebruiken daarom die termen nooit.

Maar toch, zal men wellicht tegenwerpen, besteedt "Daad en Gedachte" veel

meer plaatsruimte aan stromingen, die in 't algemeen "links" worden genoemd, dan aan die welke "rechts" heten. Inderdaad, maar mogen wij even in herinnering brengen, dat "Daad en Gedachte" een orgaan is "GEWIJD AAN DE PROBLEMEN VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD"? En daarin moet men de verklaring zoeken van het feit, dat wij zoveel aandacht besteden aan stromingen, die "links" worden genoemd.

Wij van "Daad en Gedachte" zijn de overtuiging toegedaan, dat elke maatschappelijke strijd een belangenstrijd is. Elke maatschappelijke omwenteling was dan ook niet het gevolg van de propaganda van bepaalde ethische idealen, maar vond zijn oorsprong in de noodzakelijkheid van de onderdrukte klasse (klassen) tegen de onderdrukking in verzet te komen. Een maatschappelijke omwenteling is als het ware een proces waarbij het maatschappelijk systeem wordt aangepast bij de maatschappelijke werkelijkheid. Niet omdat men het kapitalisme propageerde bestreedt het burgerdom de feodale maatschappij, maar handel en nijverheid hadden onder het feodalisme zich reeds zodanig ontwikkeld, dat het feodale systeem geenszins meer paste bij de maatschappelijke werkelijkheid. Wilde het kapitalisme, wilden handel en nijverheid zich verder kunnen ontwikkelen, dan moest het knellende keurslijf van het feodale systeem worden vernietigd en moest in de plaats van het feodale systeem het systeem van de loonarbeid worden ingevoerd. Natuurlijk, de Franse revolutie had als leuze: Vrijheid, gelijkheid en broederschap. Maar niet de leuzen waren de drijfveer, maar de materiële belangen van het burgerdom. Onder "vrijheid" werd niets anders verstaan dan de vrijheid tot uitbuiting; "gelijkheid" betekende niets anders dan juridische gelijkheid en had niets gemeen met economische gelijkheid; en "broederschap" was bij de bourgeoisie al evenmin te vinden als onder het feodalisme. Natuurlijk zullen er bepaalde idealisten zijn geweest, die meenden dat na de vernietiging van het feodale systeem een ideale samenleving zou worden verwezenlijkt. Doch niet de gedachten der idealisten zijn belangrijk. Belangrijk is alleen de maatschappelijke werkelijkheid. Ook Thomas Münzer, de leider van de boerenopstand in 1525, meende dat hij met zijn opstandige boeren en mijnwerkers bezig was het "Koninkrijk Gods" op aarde te stichten. Naar de schijn was het een godsdienstoorlog doch in wezen een sociale strijd tegen de onderdrukking en uitbuiting door adel en geestelijkheid.

Natuurlijk geeft men aan een belangenstrijd vaak een idealistisch tintje. Een duidelijk voorbeeld daarvan is de burgeroorlog tussen de noordelijke en de zuidelijke staten van Noord-Amerika. Vaak wil men ons doen geloven, dat deze oorlog werd gevoerd uit ethische overwegingen; men wilde de slavernij afschaffen. Natuurlijk wilde men dat, doch niet omdat men zo begaan was met het lot van de negerslaven. Zeker, er waren idealisten, die daardoor werden gedreven. Een man als John Brown, die in 1855 in Kansas en Virginia vrijescharen organiseerde en daarmee met geweld negerslaven bevrijdde en zelfs enkele plantagebezitters doodde, was een idealist van de zuiverste soort. Maar niet hij en zijn vrijescharen konden 'n einde maken aan de slavernij. Het waren de moderne kapitalistische staten, die na een vierjarige burgeroorlog de zuidelijke staten hun wil wisten op te leggen. En dat niet uit ethische overwegingen, doch omdat die modern-kapitalistische noordelijke staten alleen gebaat waren bij de loonslavernij. De moderne industrie kon met slaven niet werken maar had "vrije" arbeiders nodig. Waren idealistische en menselijke overwegingen de aanleiding tot de burgeroorlog geweest, dan zou het onmogelijk zijn geweest, dat thans, na ruim een eeuw, ook in de noordelijke staten nog vele negers in omstandigheden verkeren, die met geen pen te beschrijven zijn.

Zoals de strijd van de bourgeoisie tegen het feodalisme en de strijd van de noordelijke staten tegen de zuidelijke in Noord-Amerika een belangenstrijd was, zo is ook de strijd van de arbeiders een belangenstrijd. Niet uit idealisme gaan ze over tot actie en strijd. Hun positie als arbeider, de arbeidsverhoudingen in het bedrijf, het bedrag dat in het loonzakje zit, dát is het wat hen interesseert. Aan idealisme en socialisme hebben ze maling. Daarvoor gaan ze nimmer in strijd. Maar wel voor zaken die hen direct aangaan, die ze zien als een direct belang.

De idealisten vinden dit natuurlijk niet zo mooi en noemen het slechts 'n beperkte strijd. Men vergeet echter niet, dat juist deze beperktheid hun kracht is. Deze behoed hen er voor hun energie te verspillen aan doeleinden, die ver in het verschiep liggen en geen verband houden met de maatschappelijke werkelijkheid van het ogenblik. Het behoedt hen er ook voor hun energie te verspillen aan doeleinden, die niet de hunne zijn.

Het is jammer voor de idealisten, maar die strijd van de arbeiders, die alleen maar gaat om zaken, die zij als een direct belang zien, is een veel grotere bedreiging voor het kapitalisme dan de propaganda van welke idealisten ook. Het is de idealisten nog nooit gelukt enige afbreuk van betekenis aan het militarisme te doen. Maar wat de idealisten met al hun propaganda nog nooit is gelukt en ook nooit lukken zal, dat lukte de Roerarbeiders in maart/april 1920. Toen de Kapp-Putsch dreigde grepen ze naar de wapens en versloegen het Duitse militaire apparaat. De troepen van de Reichswehr werden deels over de Franse grens gejaagd en deels opgesloten in het fort te Wezel. En dit deden de Roerarbeiders heus niet uit idealisme, maar ze hadden pas vier jaren loopgraaf met modder, luizen, vernedering, dood en verschrikking achter de rug. En nu dreigden diezelfde militairen, waaronder ze die vier jaren lang die ellende hadden doorgemaakt, door middel van een Putsch de macht te grijpen. Dit was meer dan ze konden verdragen en ze grepen naar de wapens met voornoemd resultaat. Maar de Roeropstand leert ons niet alleen, dat een belangenstrijd geen idealisme nodig heeft om resultaat te boeken, het leert ons tevens, dat het juist de idealisten zijn, die een bedreiging voor de zelfstandige arbeidersstrijd vormen. 't Waren de idealistische bolsjewiki, sociaal-democraten en onafhankelijke socialisten, die in samenwerking met de Reichswehr de arbeiders wisten te bewegen de strijd te staken en de wapens in te leveren. Natuurlijk ontbrak het niet aan beloften. Zo zouden b.v. de officieren, die de Kapp-Putsch hadden voorbereid, worden gestraft. Doch toen door deze "linkse" idealistische groeperingen eenmaal de Roeropstand was vermoord en men de krijgskansen voor de Reichswehr had weten te doen keren, toen waren het niet de officieren die werden vervolgd, maar brak de terreur los over de Roerarbeiders.

We kunnen ook iets dichter bij huis blijven met onze voorbeelden. Toen namelijk in april 1946 in Rotterdam een grote haven- en zeeliedenstaking uitbrak, die door de EVC werd gesteund, toen stelde de hier te lande opper-bolsjewiek Paul de Groot de EVC-bestuurders de eis om de staking te likwideren. De bolsjewiki hadden namelijk de hoop nog enige ministerzetels te kunnen bemachtigen. Hetzelfde was het geval met de staking tegen de troepenuitzendingen naar Indonesië in de zomer van 1946. Niet uit anti-militaristische overwegingen gingen de arbeiders in staking, maar omdat hun zonen de kans liepen in het verre Indonesië het leven te laten. In Amsterdam begonnen breidde de staking zich op dezelfde dag uit tot de Zaanstreek en het Gooi. Op de tweede dag echter, toen de staking nog geen mogelijkheid had gehad zich over het hele land uit te breiden, was het de toenmalige "linkse" bolsjewiek (thans PSP-er) Henk Gortzak, die aan de Amsterdamse burgemeester d'Ailly toestemming vroeg de stakende arbeiders op 't Waterlooplein te mogen toespreken. Neen, die toestemming werd niet geweigerd, omdat de idealist Gortzak de Amsterdamse stakers weer aan het werk stuurde met het bekende smoesje dat het om 'n proteststaking van beperkte duur ging en men een staking ook moest weten te beëindigen. Ook hier werd 'n staking, die nog alle mogelijkheid had zich uit te breiden, door een "linkse" idealist om zeep geholpen terwille van de kans op een paar ministerzetels voor de CPN. Zo ziet men, dat het altijd de "linkse" idealisten zijn, die strijdende arbeiders een stok tussen de benen steken. Een opmerkelijk feit is toch ook, dat alle "linkse" partijen zich meteen distancieerden van de strijdende bouwvakkers in Amsterdam in juni 1946.

En de anarchisten? Die hebben zich toch nooit tegen de zelfstandige strijd van de arbeiders verzet? Dat is maar zeer betrekkelijk. We hebben eerder in deze

beschouwing reeds gewezen op de houding van de leiders der CNT in Spanje in mei 1937. Maar dat niet alleen. Ook de anarchisten hebben altijd afkeurend gesproken en geschreven over de belangenstrijd der arbeiders. Ook zij achten een strijd voor materiële belangen iets minderwaardigs en menen, dat de arbeiders niet moeten strijden voor een paar centen meer of voor betere arbeidsverhoudingen, doch dat hun strijd gericht moet zijn op het hoge ideaal, op het socialisme. Net als de bourgeoisie schimpen ook zij altijd maar op het materialisme van de arbeiders, op het feit, dat die arbeiders allemaal maar televisie, een auto en god weet wat al niet meer willen hebben, daarbij vergetende, dat de bourgeoisie - net als zij - heel gaarne wat minder materialisme en wat meer idealisme bij de arbeiders zou zien. Wat dat betreft heeft de bourgeoisie een heel wat fijnere neus dan de idealisten. Zij - de bourgeoisie - weet heel goed, dat niet het idealisme, maar juist de materiële belangenstrijd van de arbeiders 'n dodelijke bedreiging voor haar is. En zo doen de anarchisten, die bij strijdende arbeiders komen aandragen met hooggestemde idealen en zich keren tegen de belangenstrijd, evenveel afbreuk aan de zelfstandige arbeidersstrijd als de partijidealisten. Een feit is toch - daarover klagen de idealisten juist steeds - dat de arbeiders niet uit idealisme in strijd gaan. Een feit is ook, dat de arbeidersstrijd niet wordt gevoerd door bepaalde idealisten, hetzij bolsjewistische, sociaal-democratische of anarchistische. Als bedrijfsarbeiders, van welke kleur of schakering ook, voeren zij strijd voor hun belangen. En in die strijd weten ze heel goed, dat de patroons en de overheid hun vijanden zijn. Dat ook de vakbewegingen hun tegenstanders zijn ervaren ze bij elke zelfstandige actie weer. Maar waar ze in verstrikt kunnen raken, dat zijn de diverse idealen, waarmee partij- en andere idealisten hen proberen te beïnvloeden. De sociaal-democratische arbeider zal echter bezwaar maken tegen de bolsjewistische en anarchistische leuzen, de bolsjewistische arbeider zal zich keren tegen de sociaal-democratische (soms) en anarchistische idealen en de confessionele arbeiders zullen bezwaar maken tegen alle "socialistische" idealen en leuzen. En zo brengen de idealisten verdeeldheid onder strijdende arbeiders, die geen andere bedoeling hebben dan eensgezind te strijden voor hun belangen.

"Daad en Gedachte" nu is van mening, dat de arbeiders hun eigen strijd moeten voeren. Geen organisatie, partij of groepering kan hen daarbij helpen. Hoe zouden ze kunnen. De arbeiders zelf kennen het beste de verhoudingen in het bedrijf. Ook kennen zij het aantal wankelmoedigen. Welke goede bedoelingen de idealisten ook hebben, zu kunnen de arbeiders slechts voor de voeten lopen met hun idealen.

"Daad en Gedachte", hebben wij reeds gezegd, is een orgaan dat is gewijd aan de problemen van de zelfstandige arbeidersstrijd. Welnu, wij menen, dat het grootste probleem van de zelfstandige arbeidersstrijd het "linkse socialisme" is. De arbeiders weten heel goed, dat de overheid en de patroons hun vijanden zijn. Ook de vakbondsleden beschouwen de vakbewegingen veel meer als verzekeringsinstellingen dan als strijdorganisaties. Doch de idealisten zullen steeds weer proberen bij strijdende arbeiders gehoor te vinden voor hun idealen en daarmee, zoals we reeds hebben gezegd, afbreuk doen aan hun strijd. Helpen kunnen ze niet, hoogstens de arbeiders voor de voeten lopen. Het enige wat overblijft voor groeperingen, wie de zelfstandige arbeidersstrijd werkelijk ter harte gaat, is de discussie. Door middel van discussie de werkelijkheid proberen te doorgronden en te verklaren wat er gaande is.

Welnu, daarmee zijn wij van Daad en Gedachte bezig. Al tientallen jaren lang, al was het niet altijd in dit orgaan. Dat is dan ook de reden, waarom er in "Daad en Gedachte" zoveel plaatsruimte wordt besteed aan - zoals Hans Jar ze noemt - de "linkse" stromingen. We willen de discussie. Dat is 't enige wat werkelijk van belang is; het enige ook wat we kunnen doen. En waarom geen kritiek op allerlei "aspecten van rechts"? Omdat wij menen, dat belangrijker dan kritiek op "aspecten" het blootleggen van het wezen van het kapitalisme is. Niet het bijkomstige is het belangrijke, doch het wezenlijke. En niemand zal kunnen ontkennen, dat wij meer dan

eens het wezenlijke van het kapitalisme hebben blootgelegd. Daarnaast, het zij nogmaals gezegd, vinden wij de discussie het belangrijkste. Helaas, de idealisten willen de discussie niet. Hoogstens alleen met mensen die er precies over denken als zij. De discussie met mensen, die er anders over denken schuwen zij als de pest. Voor de partij-idealisten zou dat schade kunnen doen aan de partij, voor de andere idealisten aan het heilige ideaal. Het zij zo. We kunnen dus niets anders doen, dan zonder discussie met de idealisten te proberen zoveel mogelijk de maatschappelijke strijd te doorgronden en te verklaren. En bij die pogingen zullen we ons steeds weer genoodzaakt zien de "linkse" stromingen aan een kritisch oordeel te onderwerpen, zoals ook deze beschouwing eigenlijk weer een kritiek op de "linkse" stromingen is. Dat is natuurlijk jammer voor Hans Jar, maar we kunnen onszelf, terwille van hem, van wiens goede bedoelingen we overtuigd zijn, geen geweld aandoen.

=====

DE AFGANG VAN EEN "STAKINGSLEIDER"

WIE ZIJN de werkelijke leiders van de Onafhankelijke Bedrijfsorganisatie Verkeer, de kleine, met het O.V.B. gelieerde vakorganisatie, die tijdens het jongste sleepbootconflict in de haven van Rotterdam de aandacht op zich heeft gevestigd?

"Wij", hebben in koor de heren J.H. Sparreboom, P.P.A. Brehm en M. Vos geroepen, die hun collega Leen van Os de toegang tot het vakbondsbureau aan de Mathenesserlaan hebben ontzegd en die hem, met steun van het O.V.B.-bestuur in zijn functie van bezoldigd bestuurder hebben geschorst.

"Ik", heeft Leen van Os verklaard, "want de besluiten van dat trio konden nooit enige geldigheid meer hebben, nadat de ledenvergadering van 14 december niet mij, maar juist hen in hun functie schorste."

Het is de burgerlijke rechter geweest, die alle met elkaar ruzieënde betrokkenen het lesje heeft geleerd, dat de vraag, die in een vakbond het recht heeft zich bestuurder te noemen en de bond naar buiten te vertegenwoordigen, een vraag is, die niet door Vrouwe Justitia, maar door de leden dient te worden beantwoord.

"Een Salomonsoordeel" heeft "De Volkskrant" van 14 januari j.l. deze uitspraak in kort geding van de Rotterdamse rechtbankpresident mr. J.G.L. Reuder genoemd. Dat is zij in zekere zin ook; maar niet in deze, dat zij het bij hem aanhangig gemaakte geschil met één simpel woord zou hebben teruggebracht tot de realiteit.

Naar de schijn - en die blijft óók nadat men haar als schijn herkend heeft beschamend genoeg voor de OVB en de OVB-bestuurders - heeft mr. Reuder er de felkibbelende bestuurders fijntjes aan herinnerd, dat de "nieuwe strijd" waarvan zij ruim twintig jaar de mond vol gehad hebben geen strijd tussen de bestuurders onderling betekent, doch een strijd van de arbeiders. In werkelijkheid natuurlijk heeft de burgerlijke rechter bij 't vellen van zijn beslissing noch de ideële doelstellingen van het OVB (welke die dan ook mogen zijn), noch de strijd van de arbeiders in zijn achterhoofd gehad, noch zich ook maar één moment bezig gehouden met de niet onbelangrijke vraag in hoeverre de doelstellingen van het OVB, de praktijk van het OVB en de praktische strijd van de arbeiders wel met elkaar overeenstemmen. Óók 't Salomonsoordeel van mr. Reuder berust - uiteraard - op formeel-juridische overwegingen; op de overweging namelijk, dat zuiver formeel in een vakorganisatie de leden het laatste woord hebben. Dat de werkelijkheid, óók bij het OVB, totaal anders is, daarmee heeft mr. Reuder zich niet bemoeid. Daarmee zou hij zich ook niet hebben kunnen bemoeien, omdat de strijd van de arbeiders zich in wezen afspeelt aan gene zijde van de burgerlijke rechtshorizon, waarbinnen hij zich beweegt en ambtshalve bewegen moet.

De werkelijkheid is deze, dat "de nieuwe strijd" van het OVB alleen maar naar de náám verschilt van de "oude strijd", die de OVB-leiders op papier als "verouderd" en "ontoereikend" veroordelen. De waarheid gebiedt te zeggen, dat de nieuwe strijdvormen, die overal ter wereld bij klasseworstelingen van de arbeiders ontstaan, iets gehéél anders zijn dan de organisatievormen van het OVB en dat strijdende arbeiders praktisch met dat O.V.B. net zo goed in conflict geraken als met welke andere vakorganisatie ook, zelfs dan wanneer ze zich van dat conflict, van de tegenstelling tussen hun eigen optreden en het optreden der zogenaamde leiders allerminst bewust zijn. Om dat in te zien behoeft men er slechts op te letten wat er tijdens het jongste sleepbootconflict, dat met het conflict tussen de OVB-bestuurders samenviel en het verscherpte, allemaal precies gebeurd is.

Nemen we allereerst Leen van Os. Het ziet er op het eerste gezicht naar uit dat hij zich misschien niet meer bestuurder van de OVB mocht noemen doch met des te meer recht de leider ("de ongekroonde koning", zoals een der kranten schreef) van de sleepbootbemanningen. In een interview met Martin Ruyter van "De Volkskrant" (gepubliceerd in dat blad op 11 januari j.l.) verklaarde hij:

"... Het is allemaal een kwestie van tactiek. Je moet van tevoren goed uitvissen, wat voor soort staking je gaat toepassen. Je hebt zoveel soorten, de proteststaking, de modelactie, de 24-uurs, de twee- of driemaal 24-uurs, de klassieke staking. Ik gebruikte op 11 november (bij de vorige sleepbootstaking - red. D. & G.) 't woord waarschuwingsstaking... Een hele goeie is ook de korte actie. Je kunt de jongens van de sleepboten bijvoorbeeld om vier uur 's middags, als 't in de haven het drukst is, laten afnokken, Als je ze dan tot acht uur stil laat liggen... Dat zou de mooiste tactiek zijn."

Wij hebben in deze uitspraak van Leen van Os tot tweemaal toe een woord onderstreept. De twee bewuste woorden vormen er zonder meer het bewijs voor, dat ook voor Leen van Os een staking zo iets is als een straf georganiseerde militaire "commando-raid". Niet de arbeiders beslissen over hun eigen actie, néé, hij, Leen van Os láát de jongens afnokken, láát de sleepboten tot een bepaald uur stilliggen; hij is de man die beslist, die orders geeft, stakingsparolen lanceert, enz. enz. Hij is 't brein, de stakers zijn pionnen. Dat is een opvatting, die eenvoudig vloekt met de hand over hand toenemende praktijk van de arbeidersstrijd, waarin men de stakers zélf ziet beslissen, zélf verantwoordelijkheid ziet dragen, zélf de vorm van hun actie ziet bepalen.

De opvattingen van Leen van Os komen zo niet volledig dan toch in belangrijke mate overeen met die van de traditionele en erkende vakbeweging. Hij heeft weliswaar in hetzelfde interview met Martin Ruyter óók gezegd: "Nee, je oefent geen macht uit. De arbeiders beslissen zelf", maar dergelijke woorden zijn met die andere, die wij zojuist geciteerd hebben in flagrante tegenspraak. En de verklaring, dat de arbeiders zélf beslissen is óók in tegenspraak, met wat hij er in het gesprek met Martin Ruyter onmiddellijk op heeft laten volgen, namelijk, dat hij, Leen van Os, bij een staking "wél de geweldige verantwoordelijkheid voor al die gezinnen krijgt". Dat is een paternalistische opvatting, die alleen maar kan bestaan in het hoofd van iemand, die de arbeiders beschouwt als onmondige kinderen die bevoegd moeten worden.

Het is zo, dat de verantwoordelijkheid voor een zó ingrijpend gebeuren als 'n staking zeker enorm zwaar weegt als zij door één persoon zou moeten worden gedragen. Maar zo is 't niet. Die zware verantwoordelijkheid, te zwaar voor één persoon - inderdaad - is in werkelijkheid een gedéélde verantwoordelijkheid; gedeeld door alle bij 'n conflict betrokken arbeiders gezamenlijk. Wie dat niet ziet, omdat hij, zoals Van Os in feite doet, de druk-op-de-knop-opvatting van een commandostaf of commandant huldigt, die heeft het gevoel, dat hij die verantwoordelijkheid alleen maar torst. Dat is iets om onder te bezwijken en daarom wijzen zij, die zó te

genover de zaken staan, de verantwoordelijkheid ook het liefst maar af of pogen daaraan te ontkomen. Zo is het ook met Van Os.

"Als in een staking ("ik"? - red. D. & G.) tegemoet ga", zo heeft hij aan de "Volkskrant"-redacteur gezegd, "zit ik altijd in de zenuwen. Als ik het even kan hou ik het tegen.... Ik heb gezegd (in een brief aan b en w van Rotterdam, geda-teerd 4 oktober 1968): Wij wentelen alle verantwoordelijkheid van ons af."

Op wie heeft Leen van Os tijdens de sleepbootstaking van januari 1969 de ver-antwoordelijkheid pogen af te wentelen? Op André Kloos van het N.V.V. Omdat de verantwoordelijkheid zwaar weegt, zei hij tegen Martin Ruyter, heeft hij contact op-genomen met Kloos. Daarom en om nog iets anders ook. Want dat contact opnemen met Kloos geschiedde, blijktens zijn mededeling aan de "Volkskrant"-man, op 7 decem-ber "toen het gevecht begon om mijn baantje waar alleen de leden over hebben te beslissen". U ziet het lezer, de logica is er wat zoek in, maar dat komt natuur-lijk, omdat de positie van een man als Van Os, die zégt "nieuwe strijd" te willen, maar wiens opvattingen van "oude" denkbeelden doortrokken zijn in een tijd, dat de nieuwe strijdvormen der arbeidersklasse aan de orde zijn, nu eenmaal volkomen on-logisch is.

Enfin, niet slechts op 7 december '68 maar ook tijdens de jongste sleepboot-staking heeft Van Os herhaaldelijk contact opgenomen met Kloos. Dat is nu wél lo-gisch. De feiten zijn allerm minst tegenstrijdig. Het is nu eenmaal een feit, dat Van Os en Kloos praktisch vlak bij elkaar staan. Onlogisch zijn alleen de redene-ringen van Van Os, omdat daar de mythe van het OVB doorheen speelt, die met de feiten direct in strijd is.

"Kloos", zo heeft Van Os volgens het "Volkskrant"-interview verteld, "is 't nu in alle dingen met mij eens". Naar onze mening klopt dat wel. Alleen moet men het natuurlijk zó lezen, dat hij, Van Os, het in alle dingen met Kloos eens is en wat het wezen van de zaak betreft, altijd wel is geweest. En wat wij hier van Van Os beweren geldt natuurlijk ook voor de overige bestuurders van het OVB. Waarom het namelijk gaat zijn niet de details, maar de grote vraag: zelfstandige arbei-dersstrijd of strijd van de een of andere vakbondsorganisatie. Die vraag beantwoor-den OVB-ers en NVV-ers op gelijke wijze.

Zelfstandige arbeidersstrijd en de strijd die het OVB voert, zeggen wij, zijn twee verschillende zaken. Wie daaraan twijfelt zouden wij de raad willen geven zich van de gebeurtenissen rond en van de ontwikkeling van de sleepbootstaking nauw-keurig rekenschap te geven.

De staking van de 550 sleepbootmannen in de Rotterdamse haven brak uit op de 2e januari van dit jaar. Voor de derde keer verwierpen zij de collectieve over-eenkomst, waarover de ondernemers en de erkende vakbonden het eens geworden wa-ren. Jarenlang reeds waren zij ontevreden over hun lage bezoldiging, hun werktij-den en hun vakantieregeling en zij vonden, dat in het voorgestelde akkoord en in die, welke hun eerder waren voorgelegd, onvoldoende rekening was gehouden met hun eisen.

Op een door het OVB in de herfst van het vorige jaar belegde vergadering was eerder al het besluit genomen tot een staking van één dag op 11 november. Al het sleepbootpersoneel, ook het modern-georganiseerde, nam er aan deel. Aan de leiders van de Nederlandse Bond van Vervoerspersoneel (N.B.V.) werd een ultima-tum gesteld waarin de sleepbootbemanningen verlangden, dat zij zich achter hun ei-sen zouden stellen.

Na die 11e november begonnen nieuwe onderhandelingen tussen de erkende bon-den en de patroons. Twee c.a.o.'s waren er op dat moment verworpen. Nu ging het er om een derde te ontwerpen. Begin januari achtten de arbeiders ook die onvol-doende, onder meer omdat zij de voorgestelde loonsverhoging der matrozen te ge-ring vonden.

De voorgestelde c.a.o. werd door de leiders van de OVB, in casu door Leen van Os, gunstiger beoordeeld dan door het sleepbootpersoneel. Toen dit ondubbel-

zinnig van zijn gevoelen blijk gaf stelde Leen van Os een staking van 24 uur voor, maar de arbeiders hielden vast aan hun wens: een staking van onbepaalde duur.

De 3e januari wilden de bonzen van het N.V.V. een einde maken aan de staking. Zij kwamen daartoe met het listige voorstel een referendum te houden over het akkoord, dat zij hadden willen sluiten. De gedachte werd door de arbeiders volstrekt verworpen. Het was op dat moment van de ontwikkeling, dat het personeel van de Europoort-sleepboten zich solidair verklaarde met de overige sleepbootbemanningen. Dat gaf de doorslag, omdat zijn deelneming aan het conflict de bevoorrading van de grote olieraffinaderijen in gevaar bracht. Enkele dagen later gaven de patroons te kennen, dat zij bereid waren met de NVV-bond voor de vierde keer over een c.a.o. te onderhandelen.

Inmiddels is het referendum toch gehouden. Slechts de helft van de stakers heeft er aan deelgenomen. Maar ook de deelnemers hebben zich duidelijk tegen het (derde) akkoord verklaard. Inmiddels zijn de bemanningen der Europoort-sleepers weer uit het stakingsfront getreden. Het gekibbel in de OVB-gelederen doet hen vrezen, dat hun achteraf wel eens geen stakingsgeld zou kunnen worden uitgekeerd. Inmiddels maken de leiders van de NEV bekend, dat er nu een vierde c.a.o. in ontwerp gereed is. Het wekt nog altijd de ontevredenheid van de sleepbootbemanningen maar Leen van Os schaaft er zich achter. Als er tenslotte over gestemd wordt is het resultaat van zijn overredingskracht, dat het met 400 tegen 200 stemmen wordt aanvaard. De staking is achter de rug.

Deze gang van zaken accentueert het verschil tussen de strijd van de arbeiders en de "strijd" van de leiders nog weer eens heel duidelijk. Het zijn de arbeiders, die met hun staking van onbepaalde duur de ondernemers (die een jaar lang geen enkele concessie wilden doen aan de onderhandelaars van de NEV) op de knieën hebben gedwongen. Het middel daartoe was de actie, waartoe zij, minder zenuwachtig in het vooruitzicht van een conflict dan Leen van Os, overgingen toen ze door deze niet meer konden worden tegengehouden. Het zijn de "leiders" geweest, die voor de patroons nog iets gered hebben door een akkoord er door te jagen, dat weliswaar de arbeiders op enkele punten tegemoet kwam, maar toch op minder dan ze hadden gewenst.

Toen de staking een feit was - men heeft het gezien - liepen de "leiders", ook die van het OVB, achter bij de leden. Pas op 7 januari wisten zij de leden met moeite weer onder controle te krijgen. Ook al verklaarde Leen van Os zich voor de nieuwe c.a.o. en ook al gaven op een gegeven moment de Euroslepers de strijd weer op, de overigen wilden volhouden. Hieruit kan worden afgeleid hoe weinig de door de kranten tot "stakingsleider" gebombardeerde Leen van Os in werkelijkheid de stakers representeerde. Of is Leen van Os soms in opdracht van de stakers naar Kloos gegaan en naar Boon? Men behoeft slechts te lezen wat Igor Cornelisse daarover in "Vrij Nederland" geschreven heeft, om te weten, dat ook Kloos zelf dat niet geloofde. Uit zijn woorden "Jongen, wat doe je nou", blijkt duidelijk, dat zelfs hem het optreden van Van Os te gortig werd. Wat de Bond van Vervoerspersoneel natuurlijk niet belette snel te profiteren van de situatie.

De leiders van de NEV zijn er, dank zij de hulp van Leen van Os, in geslaagd als overwinnaars uit het gevecht te komen, 'n gevecht notabene, dat zij nooit geleverd hadden en waar ze tégen waren. Eén krant (Het Vrije Volk) presteerde het om de NEV-leider Hulsker als de stakingsleider af te schilderen! Zo gaat dat dan.

In elk geval is uit het gebeurde duidelijk af te leiden, dat de resultaten van de staking der sleepbootmannen - hoe gering dan ook - alleen door deze sleepbootmannen van de patroons zijn afgedwongen. Ook heeft deze staking weer duidelijk laten zien, dat zowel de vakbondsbestuurders der erkende bonden, als de bestuurders van het OVB de natuurlijke vijanden van de zelfstandige arbeidersstrijd zijn. Duidelijk is ook weer eens gebleken de juistheid van het gezegde: God behoeft ons voor onze "vrienden". Met onze vijanden spelen we het zelf wel klaar.

=====

E E N L I N K (S) E U I T G E V E R

Houdt u ook zo van Castro? Of van Marcuse? Of van het rode boekje? Een heer van stand houdt niet zo van het laatste, dat werd ons wel duidelijk uit de stukken van Hanneke Meerum Terwogt en Harry A. van Wijnen in P.S., de wekelijkse bijlage van "Het Parool" (18 januari j.l.). Het rode boekje in kwestie is echter niet "het" rode boekje van Mao, maar een lijst van vooraanstaande heren, heren van stand en daartoe behoort, blijkens dat boekje, ook Rob van Gennep. Waarom hij niet zo van dát rode boekje houdt, komen wij mooi niet te weten. Deze Rob van Gennep nu, geeft andere rode boeken uit, meer van het genre van Mao's rode boekje. Een echte links-socialist dus.

Maar goed dat die er nog zijn! Het leek er enige jaren geleden op, of die waren uitgestorven, maar nu zijn ze er gelukkig weer. Niet van die ouder wordende, grijzende dames en heren, neen, jonge kerels en meiden. En revolutie dat ze maken! Ze discussiëren dat het een lust is of zwijgen diepzinnig, in koffiebars of zelfs in stankroegen, rokend en drinkend, in beatkelders hasjish rokend of drugs slikkend. Ja, ja, het gaat allemaal weer de goede kant op.

Och, och, wat waren we toch in de versukkeling geraakt in de vijftiger en in het begin van de zestiger jaren. Geen mens kwam er meer op de linkse bijeenkomsten. Je betaalde je blauw aan zaalhuur, als je een vergadering organiseerde. Daar moest dik geld bij, want er kwamen zó weinig bezoekers, dat je bij de inzameling beteuterd in je eigen zak tastte om het tekort te dekken. Maar dat is nou gelukkig heel anders. Niet dat je tegenwoordig veel vergaderingbezoek hebt, maar de revolutie voltrekt zich heel anders.

Nee, in de kroegen moet je wezen; daar valt wat te beleven! En... niet te vergeten... er is zoveel belangstelling voor linkse lectuur. Véél meer belangstelling... Wist u het niet? Nou, dan moet u dat stuk van Hanneke Meerum Terwogt en dat van Harry A. van Wijnen maar lezen. Het gaat er tegenwoordig in als koek. Maar je moet de goeie auteurs hebben. Niet die ouwe troep van Marx en zijn epigonen. Nou ja, zijn baard kun je natuurlijk overnemen, maar de rest...

De arbeiders maken geen revolutie meer. Dat hebben we gehad. De intellectuelen, d i e ... ja! En natuurlijk allen, die politiek geëngageerd (mooi woord) zijn. Maar de arbeiders? Nee, die hebben het te druk met hun beeldbuis of hun tweedehands autootje.

De kleine zelfstandige, Rob van Gennep, heeft dat ook begrepen. Op de vraag of zijn uitgeverij bij al die linkse uitgaven ook nog op een commerciële basis staat, antwoordt hij: "Het moet zelfs voorop staan dat al het werk commercieel goed is uitgekend." Met het oog daarop verschijnt bij zijn socialistische uitgeverij binnenkort een reeks van kookboeken, waaronder één z.g. underground-kookboek met hasjish-recepten en een revolutionair kookboek met Vietnamese en Cubaanse recepten. Ja, als je toch met recepten voor de revolutie bezig bent, kun je net zo goed huis- tuin- en keukenrecepten uitgeven... Hij heeft het heel handig bekeken; hij heeft ook z'n achterdeurtje. Als het politieke werk niet meer wil bij het publiek kan hij altijd overschakelen op "moderne" literatuur en kookboeken.

Hij speelt nu op links, straks gaat hij wellicht door het midden en wie weet, kan het later ook over rechts geprobeerd worden. Als hij maar speelt! En hij werkt zo verdomd hard. Jezus, wat een ernst en ijver legt die man aan de dag!

Neem nou zijn aandelenplan. Link(s)er kan het niet! Want dat hij link(s) is, staat buiten kijf. Dat lees je in beide artikelen. Let u op, wat de verslaggeefster zegt over zijn aandelenplan:

"Een nog niet eerder vertoond aspect van de nieuwe uitgeverij is 't verkopen van aandelen aan vrienden en kennissen. Het idee ontstond volkomen toevallig toen iemand zei: Ik wil best een aandeeltje in je zaak kopen, als dat kan. Dat kon, natuurlijk. En daarmee was een nieuw idee (het zoveelste) in Van Genneps brein ontstaan: wie dat wilde kon een aandeel van f 500.- in de

zaak nemen, te betalen in maandelijks termijnen (een jaar)."

Hé, wij dachten, dat het idee van die "iemand", maar niet van Van Genneep was. Enfin, de uitwerking van dat idee is in elk geval wel van Van Genneep. En zo modern, zo progressief uitgewerkt, want op de vraag of de aandeelhouders inspraak hebben in het beleid, antwoordt Van Genneep kort, maar krachtig nee! Verder zegt hij: "En ik hoop natuurlijk wel dat iedereen zich zo bij de uitgeverij betrokken zal voelen, dat er tips etc. gegeven zullen worden." Kijk, dat gaat er veel moderner toe dan b.v. bij "De Bezige Bij", die het gezamenlijk bezit is van de auteurs en niet van buitenstaanders. Lees ook b.v. het volgende:

"Laatst zei een mevrouw in het café tegen me: ik wil drie aandelen voor m'n kleinkinderen. Ik zei: Mevrouw, ú heeft verstand van dit soort zaken. Want uw kleinkinderen, dié zullen er plezier van hebben, later."

Wat een vooruitziende blik heeft deze man toch! Ja, link(s)e Rob gaat een grote toekomst tegemoet.

=====

O M D E E E R V A N E E N S T A K I N G

"VANAF half negen - negen uur had zich bij de veerponten aan de Buiksloterweg (Tolhuispont) en de Valkenweg een lange rij stakers gevormd, die naar de stad overgezet wilde worden. Mannen en vrouwen, jongens en meisjes juichten elkaar toe. De "Internationale" en andere socialistische strijdlieden werden gezongen. Jongens pakten in dolle overmoed fabrieksmeisjes, tilden ze op - en iedereen lachte. Kapitein en pontpersoneel werden toegejuicht. Kreten dat het pontpersoneel moest staken, werden door nog luider geroep overstemd dat de stakers de stad in moesten. Overvol - de mensen zaten tot in het stuurhuis - voer de ene pont na de andere traag over het door de zon beschenen IJ. Het was gewoon reusachtig.

De stakers hadden alle reden tot juichen. De ponten immers waren de eerste trefpunten, waar de duizenden en duizenden arbeiders en arbeidsters elkaar ontmoetten. Daar zagen zij voor het eerst, dat men niet alleen stond, daar werden zij zich hun materiële en geestelijke kracht bewust... "Elke keer, dat de pont nieuwe honderden aan wal zette, werden zij uitbundig toegejuicht... En aan de overkant, op de Ruyterkade, gekomen, zagen de stakers grote groepen arbeiders, die in de stad het werk hadden neergelegd..."

Ziedaar het onvergankelijke beeld, dat de geschiedschrijver van de februaristaking van 1941 (B.A. Sijes, "De Februaristaking") van de eerste uren van die historische gebeurtenis heeft vastgelegd. Op een andere plaats in zijn boek vertelt hij:

"... Op het Bosplan en in de Westhaven waren de werkverschaffingsarbeiders in staking gegaan. Bij de Wester Suikerraffinaderij aan de Noordtkade legden 700 man het werk neer. Het personeel van het gelijkgeschakelde dagblad Het Volk verliet het bedrijf. De stakingen in de grote bedrijven zogen de personen van de kleinere onweerstaanbaar mee. Een behanger ging zijn collega's, die in het politiebureau Linnaeusstraat werkten, waarschuwen. Prompt legden zij het werk neer. Een paar arbeiders uit een klein bedrijf, die opdracht kregen in de stad te gaan kijken of uitrijden met de auto nog mogelijk was, kwamen niet eens meer terug..."

Weer ergens anders in hetzelfde relaas leest men:

"... Ook in de bedrijven, waar door verschillende omstandigheden de arbeiders niet direct het werk konden neerleggen, gaven het voorbeeld der leegstromende fabrieken en het enthousiasme van de op straat staande arbeiders na korte of lange tijd de doorslag..."

In een brief van een der deelnemers heet het:

"... Wat een heerlijk gezicht, hoe spontaan de gereedschappen neergesmeten werden..."

Een andere deelnemer verklaarde na de oorlog:

"Die morgen kwam ik mensen van de Draka tegen die staakten, al wisten ze toen zelf nog niet waarom..."

Uit 't hem ter beschikking staande materiaal concludeert de bewerker ervan:

"Men wist niet wie achter de actie stonden. Niemand vroeg er naar en het kon ook trouwens niemand wat schelen. Men wilde een staking. Ieder draafde heen en weer en droeg haar verder. Zij kon ontstaan, doordat het niet-rijden van vele trams een openbaar signaal was. De gemeentewerklieden van de tram kregen steun van de arbeiders uit de vrije bedrijven en de laatsten voelden zich gesterkt, doordat meerdere gemeentewerklieden en ambtenaren zich in hun gelederen schaarden. Het niet-rijden van de trams en het terugkeren van de stakende arbeiders uit de bedrijven veranderde het stadsbeeld. Dat had weer in hoge mate zijn uitwerking op het publiek... Stakers en niet-stakers werden in dit stadsbeeld tot demonstranten. Het passieve en het actieve verzet reikten elkaar de hand. Gezamenlijk trok men op... De staking had haar eigen spoor gevonden."

Waarom wij, achtentwintig jaar ná de gebeurtenissen, deze sinds lang bekende feiten nog eens in de herinnering terugroepen? Omdat wij deze maand weer getuige zullen zijn van de traditionele herdenking daarvan bij het beeld van de dokwerker op het Jonas Daniël Meijerplein en voor de vierentwintigste keer sedert het einde van de oorlog de even hardnekkige als misselijk-makende leugens zullen horen debiteren, die bij die gelegenheid plegen te worden geuit.

Als er uit 't boek, dat Ben Sijes aan de februaristaking van 1941 heeft gewijd één ding naar voren komt, dan is het wel dit, dat men hier te maken had met een beweging van de arbeidersklasse. Zij werd wel door het grote publiek met sympathie begroet, maar bepaald niet door hooggeplaatste functionarissen van de diverse bedrijfsdirecties, die bevreesd waren hetzij voor het bedrijf, hetzij voor hun hachje, hetzij voor beide. De directeur van de gemeentetram, ir. W.B.I. Hofman, deed alle mogelijke moeite de actie te breken. Krachtig tegen de staking verklaarde zich in de vroege morgenuren van 25 februari '41 ook een chef-commies van tractie op het Centraal Station. Zij waren van hun soortgenoten bepaald niet de enigen. De legende, dat de februaristaking de eensgezinde daad zou zijn geweest van de gehele Amsterdamse bevolking mist iedere grond. Aan de arbeidersklasse komt de eer van de strijd toe. De jaarlijkse herdenkingen daarvan hebben tot dusver vrijwel altijd een dusdanig karakter gedragen, dat zij gekarakteriseerd kunnen worden als even zovele pogingen haar die eer te roven.

Er is daarnaast 'n andere, vrijwel even misselijke legende-vorming. We bedoelen die, welke bedreven wordt door de C.P.N. Terwijl uit de feiten onomstotelijk blijkt, dat de februaristaking een massabeweging is geweest, die aan de wetten der massabeweging heeft gehoorzaamd, hetgeen zeggen wil, dat zij een spontaan verloop heeft gehad, eist de C.P.N. als partij de eer van de staking voor zich op. Daarvoor zijn diverse redenen. De twee voornaamste daarvan zijn wel deze, dat de C.P.N. hoopt op die wijze haar wérkelijke houding tegenover de nationaal-socialistische bezetter te maskeren en voorts krampachtig het sprookje wil handhaven, dat grote acties der arbeidersklasse zonder haar "leiding" 'n onmogelijkheid zijn.

Over de door de C.P.N. opgebouwde mythe omtrent de februaristaking zegt het boek van Ben Sijes:

".... De C.P.N. nam het initiatief.... verder reikten de krachten van deze partij niet; noch op het karakter noch op de omvang der staking oefende zij invloed uit... Ook de uitbreiding van de staking voltrok zich buiten haar om... Van een georganiseerde actie der C.P.N. om de staking naar andere plaatsen over te dragen is niets gebleken..."

Naar onze mening geeft Sijes, als hij beweert, dat de C.P.N. alleen maar het initiatief nam, deze partij nog te veel eer. Niet zij nam het initiatief, maar

twee arbeiders deden dat (Willem Kraan en Piet Nak), die toevallig lid van de C.P.N. waren.

Voor het partijbestuur of het bestuur van de Amsterdamse C.P.N.-afdeling was de februaristaking een volslagen verrassing. Dat is ons meegedeeld door iemand, die in de februaridagen van '41 lid van dat partijbestuur was. Hij werd, zo waren letterlijk zijn woorden tegenover ons, "op de morgen van de 25ste februari door de staking overvallen toen hij op weg naar zijn werk was. Ik wist van niets; niemand van ons wist iets."

Wat had de C.P.N. als partij gedaan in de periode die verstreek tussen de bezetting van Nederland en de februaristaking? Haar theoretisch orgaan, "Politiek en Cultuur" schreef na de Duitse inval:

"Het hoogste belang van de Nederlandse bevolking vordert... dat zij tegenover Duitsland een waarlijke neutraliteit in acht neme... Dit betekent ook, dat 't Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting van ons volk een correcte houding moet aannemen." ("Politiek en Cultuur", juni 1940).

Dat is bepaald niet de geest, waarin een strijd tegen de bezetter wordt georganiseerd. Pas ná de Duitse inval in Rusland in de zomer van '41 is de houding der C.P.N. ten opzichte van de Duitse bezetting veranderd. Maar afgezien van dergelijke bijkomstigheden: de hoofdzaak is, dat een massabeweging als de februaristaking nimmer georganiseerd kán worden, niet door de C.P.N. en niet door welke partij ook. Het is dát belangrijke feit, dat de C.P.N. wenst te verdoezelen, zoals anderen het verdoezelen willen, dat men natuurlijk loonarbeider moet zijn om te kunnen staken. Er staat (terecht, omdat de actie over het IJ bij de dok- en scheepswerven is begonnen) 'n dokwerker op het J.D. Meijerplein. Er had misschien een bestuurder van de gemeentetram kunnen staan. Maar géén gemeenteraadslid, géén partijchef, géén vakbondsbestuurder. Die staan er nu, achteraf en die hebben er drieëntwintig keer gestaan om met de stenen dokwerker 'n solidariteit te betuigen, die zij aan dokwerkers van vlees en bloed altijd plegen te onthouden.

=====

B o e k b e s p r e k i n g

A F R I K A E N D E C H I N E S E B O L S J E W I E K E N

"THE DRAGON'S EMBRACE (The Chinese Communist and Africa) ("De omhelzing van de draak - De Chinese communisten en Afrika") door Emmanuel J. Hevi, uitgave van de Pall Mall Press in Londen, 152 p.

DE SCHRIJVER van dit in de Engelse taal verschenen boek heeft behoorlijk lang door China gereisd en hij heeft daar ook gestudeerd aan de universiteit. Op basis van zijn ervaringen in China en bekwaam in het beoordelen van de waarde van Pekings verklaringen van goodwill aan het adres der pas onafhankelijke Afrikaanse staten en van Pekings werkelijke bedoelingen, richt Hevi een bewogen, maar ook goed geargumenteerde oproep aan zijn broeder-Afrikanen. Hij wil niet dat zij pionnen worden in het internationale politieke spel van Rood China. Het rode regiem van Mao roept de Afrikanen op tot de revolutionaire strijd tegen hun eigen regeringen (voor zover die niet de politieke lijn van Peking volgen), tegen economische en politieke relaties met het Westen en tegen de rivaliserende invloed van de Sowjetunie. "Moeten", zo roept de schrijver uit, "onze kinderen hun bloed vergieten, moeten onze bronnen van welvaart opgeofferd worden aan oorlog en moeten al onze ervaringen van vroeger vernietigd worden alleen maar omdat China het van de Sowjetunie wil winnen met een bepaald argument?"

Hevi begint zijn boek met de trip van Chou-en-Lai in de winter van 1963/64; de reis tijdens welke de Chinese premier herhaaldelijk sprak over de vijf goede regels (de Panch Shila = de vijf goede regels van vreedzaam leven der volkeren onder elkaar) en waarbij hij Afrika steeds verzekerde van China's goede bedoelingen. Punt voor punt ontrafelt Hevi het verraad van de vijf principes door de wijze waarop China optrad tegen Tibet, tegen India en tegen andere Aziatische landen. Vervolgens gaat hij de subversieve handelingen van China in Afrika na. Voorbeelden vindt hij in Congo, Rwanda, Burundi, Kameroen en het Ghana van Nkrumah, waarbij hij duidelijk aantoonde, dat het China's bedoeling is om via een revolutionaire situatie in Afrika een vinger in de pap te krijgen.

Hevi schrijft allereerst als Afrikaan, niet als partisaan van de een of andere ideologie. Hij kent zijn continent het recht toe om die ideeën op te zoeken, die het zelf wil, alsmede het recht om dáár economische bijstand te zoeken waar het dat eveneens zelf wenst. Maar juist daarom veroordeelt hij de Chinese politiek. Hij acht een voortdurend hameren op een rood-Chinese economische ontwikkeling een uitnodiging tot economische achteruitgang. Het stimuleren van bewapende opstand moet het Afrikaanse continent tenslotte storten in bloedvergieten en chaos.

"Wij hebben", schrijft Hevi, "vrienden nodig. Maar hoe kun je iemand, die met de bajonet van zijn geweer op je gericht staat een vriend noemen? China haten? Nee, dat niet. Haat betekent verspilling van tijd en energie. Haat China niet, maar vertrouw het ook niet. Vertrouw op jezelf, heb vertrouwen in Afrika." Aldus de conclusie van de auteur.

W.M.

COMMENTAAR:

Bovenstaande boekbespreking werd ons toegezonden met het verzoek deze te plaatsen. Wij geven aan dat verzoek gevolg, ofschoon het de lezer van "Daad en Gedachte" wel duidelijk zal zijn, dat de schrijver van deze boekrecensie een ándere taal spreekt, dan wij gewend zijn. Rood-China is geen term, die wij plegen te gebruiken, omdat die niet het staatskapitalistisch karakter van de Chinese economie of de Chinese politieke verhoudingen tot uitdrukking brengt. En zo is er meer. Toch vinden wij datgene, wat in deze boekbespreking wordt vermeld wel de moeite van het kennismaken waard. Niet als bijdrage tot meer kennis omtrent China maar als een symptoom van hoe er gedacht wordt door bepaalde leden van de jonge Afrikaanse intelligentsia, die vol verwachting (waarschijnlijk) in China is gaan studeren en daar gedesillusioneerd werd. Of uit dit boek iets naar voren komt van de klassenverhoudingen in de jonge staten van Afrika is ons onbekend. Wij kennen het boek zelf niet. Uit wat hierboven vermeld wordt hebben wij de indruk van niet. Als dat inderdaad zo is, dan hebben we hier te maken met het werk van een typische Afrikaanse intellectueel, dat wil zeggen van iemand, die in Afrika tot de geprivilegeerde klasse behoort. Hoe ziet die Afrikaanse intelligentsia haar toekomstige weg afgebakend? Doorziet Hevi de betekenis van het staatskapitalisme? Het antwoord op die vragen kunnen we niet geven. Wat we wél weten is, dat het staatskapitalisme voor achtergebleven staten een aantrekkelijke variant is. Indien we gelijk hebben met ons vermoeden, dat Hevi's kritiek op China grotendeels een politieke kritiek is, dan is dit boek uitermate karakteristiek voor de Afrikaanse verhoudingen. Want de inhoud zou er dan op wijzen, dat er in de schoot der Afrikaanse ontwikkeling krachten aan het werk zijn, die voor Afrika een staatskapitalisme wensen, dat noch Chinees, noch Russisch, doch typisch Afrikaans is. Het is jammer, dat de auteur van de boekbespreking voor deze dingen niet ietwat meer oog heeft gehad. - redactie D. & G.

=====